

**VERSLAG ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK
TERREIN SPORTHAL “DE POLDER” IN
BERENDRECHT-ZANDVLIET**

*Februari 2010
Afdeling archeologie stad Antwerpen
Anne Schryvers*

LIGGING TERREIN EN ARCHEOLOGISCHE WAARDE

Op het terrein met perceelsnummers 240B en 240C langs de Zandweg in Berendrecht-Zandvliet wordt door de stad Antwerpen sporthal “De Polder” met toegangsweg en parking gebouwd. De totale oppervlakte van het terrein bedraagt 6000 m² waarvan 1000 m² is ingenomen door een klein bosje. De lokalisatie van het terrein op topografische kaart is terug te vinden als bijlage 1.

Gezien de grootte van het projectgebied en de ligging in Poldergebied aan de Schelde, achtte het Agentschap R-O Vlaanderen in overleg met de archeologische dienst van de stad Antwerpen een prospectie met ingreep in de bodem noodzakelijk. Om de bodemopbouw te kennen en het archeologische potentieel correct in te schatten, moest eerst een karterend booronderzoek worden uitgevoerd. Indien de resultaten van dit booronderzoek positief waren, zou een proefsleuvenonderzoek volgen.

KARTEREND BOORONDERZOEK

De afdeling archeologie van de stad Antwerpen voerde op 8 december 2009 het karterende booronderzoek uit op het terrein van de toekomstige sporthal “De Polder”. De boringen gebeurden met een edelmanboor Ø10 centimeter in een grid van 25 op 25 meter. In totaal zijn 12 boringen uitgevoerd. Het plan en de boorbeschrijvingen zijn terug te vinden als bijlagen 2 en 3.

resultaten

Het overgrote deel van de boringen wees uit dat de ondergrond van het onderzoeksterrein niet verstoord en niet opgehoogd is. Deze bodemkundige condities maken het mogelijk archeologische sporen en/of resten aan te treffen. De bodem bestaat uit een teelaarde met een gemiddelde dikte van 40 centimeter, daaronder bevindt zich de lichtbruin/gele B horizont. Vanaf een 80-tal centimeter beneden maaiveld bevindt zich de ongestoorde C-horizont of moederbodem.

In de centrale zone van het onderzoeksterrein lijkt een recente puinlaag te zitten. Boringen 4 en 5 bevatten veel recente puinresten en waren vanaf 80 centimeter ondoordringbaar. Eventuele archeologische sporen zijn in deze zone mogelijk dan ook verstoord.

In de meest zuidelijke zone van het onderzoeksterrein wezen twee boringen (boring 9 en 11) op een humusrijke bosgrond tot meer dan 1 meter diepte. De kans om archeologische resten aan te treffen is in deze zone dan ook gering.

besluit

Het booronderzoek wees uit dat het mogelijk is om archeologische resten te vinden in het overgrote deel van het onderzoeksterrein. De ongestoorde C-horizont bevindt zich gemiddeld 80 centimeter beneden maaiveld.

Zoals opgenomen in de bijzonder voorschriften is een proefsleuvenonderzoek in de onderzoekszone dan ook aangewezen.

PROEFSLEUVENONDERZOEK

Op 28 januari 2010 voerde de afdeling archeologie van de stad Antwerpen het proefsleuvenonderzoek uit op het terrein van de toekomstige sporthal “De Polder” in Zandvliet. Het graafwerk werd uitgevoerd door de Berendrechtse Bomenbank van de stad Antwerpen.

De sleuven waren 10 x 2 meter en werden in een verspringend grid geplaatst. De exacte ligging van de raaien was overeengekomen met aannemer Pellikaan. In het totaal zijn 13 sleuven gegraven. De sleuven zijn onder archeologische begeleiding laag per laag afgegraven tot de ongestoorde C-horizont. Eventuele archeologische sporen of resten zouden op deze manier gemakkelijk opgespoord zijn. Het plan met de proefsleuven en de beschrijving ervan zijn terug te vinden als bijlage 4 en 5.

In de westelijke zone van het onderzoeksterrein kon geen proefsleuvenonderzoek worden uitgevoerd omdat de bomen nog niet gerooid zijn.

resultaten

In het merendeel van de sleuven bevond de ongestoorde C-horizont of moederbodem zich op 50 centimeter beneden maaiveld. Deze bodem bestaat uit geel/witgeel homogeen zand, al dan niet met kiezels. In enkele sleuven tekenden zich grijsbruine, onregelmatige vlekken af in de moederbodem; dit zijn natuurlijke verkleuringen veroorzaakt door wortels van bomen of struiken.

De sleuven zijn laag per laag onder archeologische begeleiding uitgegraven en nadien manueel opgeschaafd. Er zijn geen archeologische sporen of resten gevonden, evenmin een indicatie die zou wijzen op een archeologische vindplaats in de nabijheid.

In de zuidelijke zone van het onderzoeksterrein is een afvalzone aangetroffen. Dit was al duidelijk bij het booronderzoek. In sleuf 4, maar vooral in sleuven 5 en 6, werd een grote hoeveelheid recent puin gevonden.

In de noordwestelijke zone van het terrein bevestigden de proefsleuven het beeld van het booronderzoek: in sleuf 12 bevond zich tot op een diepte van minstens 1 meter beneden maaiveld enkel humusrijke bosgrond en veel wateroverlast.

besluit

Het proefsleuvenonderzoek wijst uit dat er geen archeologische sporen of resten aanwezig zijn in de ondergrond van onderzoeksterrein “De Polder” in Zandvliet. De ongestoorde moederbodem bevond zich op een gemiddelde diepte van 50 centimeter beneden maaiveld maar vertoonde enkel natuurlijke verkleuringen.

In de westelijke zone van het onderzoeksterrein kon geen archeologisch proefsleuvenonderzoek worden uitgevoerd omdat de bomen niet tijdig gerooid waren.

EINDBESLUIT

Het proefsleuvenonderzoek wijst uit dat er geen archeologische sporen of resten aanwezig zijn in de ondergrond van onderzoeksterrein “De Polder” in Zandvliet.

In de westelijke zone van het onderzoeksterrein kon geen archeologisch proefsleuvenonderzoek worden uitgevoerd omdat de bomen niet tijdig gerooid waren. Op basis van het booronderzoek en de resultaten van het proefsleuvenonderzoek lijkt de kans op het aantreffen van archeologische sporen in deze zone eerder gering. Er is dan ook besloten dat een aanvullend proefsleuvenonderzoek in deze zone overbodig is en dat een archeologische controle van de uitgravingen tijdens de werf volstaat.

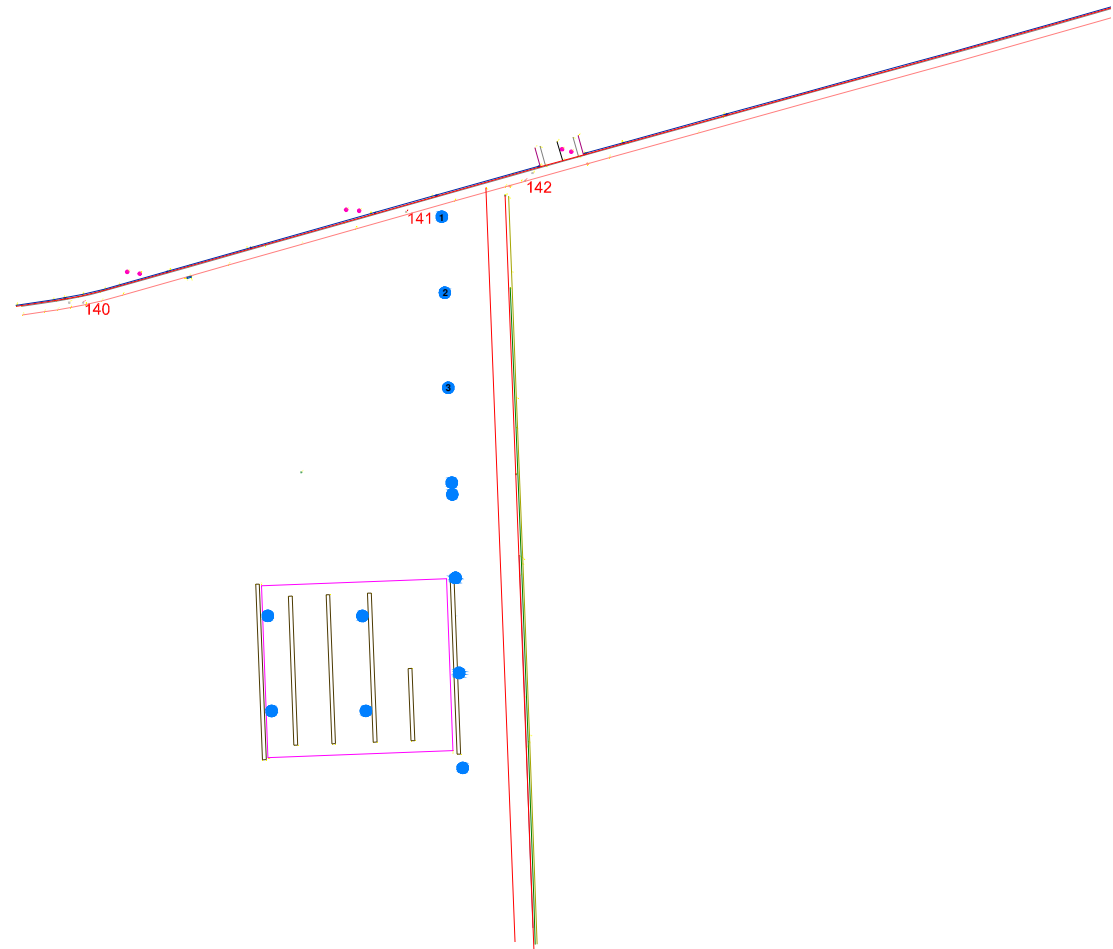
Het blijft uiteraard de verantwoordelijkheid van de aannemer en de opdrachtgever om de archeologische dienst van de stad Antwerpen op de hoogte te brengen van archeologische vondsten tijdens de werken.

Bijlage 2: plan met aanduiding boorputten

Bijlage 3: beschrijving boringen terrein “De Polder” in Zandvliet

---

boornr	opbouw	code	beschrijving profiellagen
1	90 cm 30 cm	A B	teelaarde grijs/lichtbruin, gemengd zand
2	45 cm 30 cm 45 cm	A AB B	teelaarde donker-/lichtbruine gemengd zand lichtbruingeel homogeen zand
3	40 cm 25 cm 15 cm 25 cm	A AB B C	teelaarde donker-/lichtbruine gemengd zand lichtbruin homogeen zand geelbeige homogeen zand
4	50 cm 15 cm	A xx	teelaarde bruin/donkerbruin/geel gemengde laag - ondoordringbaar
5	50 cm 10 cm	A xx	teelaarde verstoorde puinlaag - ondoordringbaar
6	30 cm 10 cm 30 cm	A B C	teelaarde lichtbruin/oker homogeen zand geel homogeen zand
7	40 cm 10 cm 40 cm	A B C	teelaarde roodbruin homogeen zand geel homogeen zand
8	40 cm 5 cm 40 cm	A B C	teelaarde bruin homogeen zand geel homogeen zand
9	30 cm 40 cm 50 cm	A - -	teelaarde lichtgrijs/bruin, gemengd, los zand - bosgrond lichtgrijs/bruin gemengd zand - zéér nat

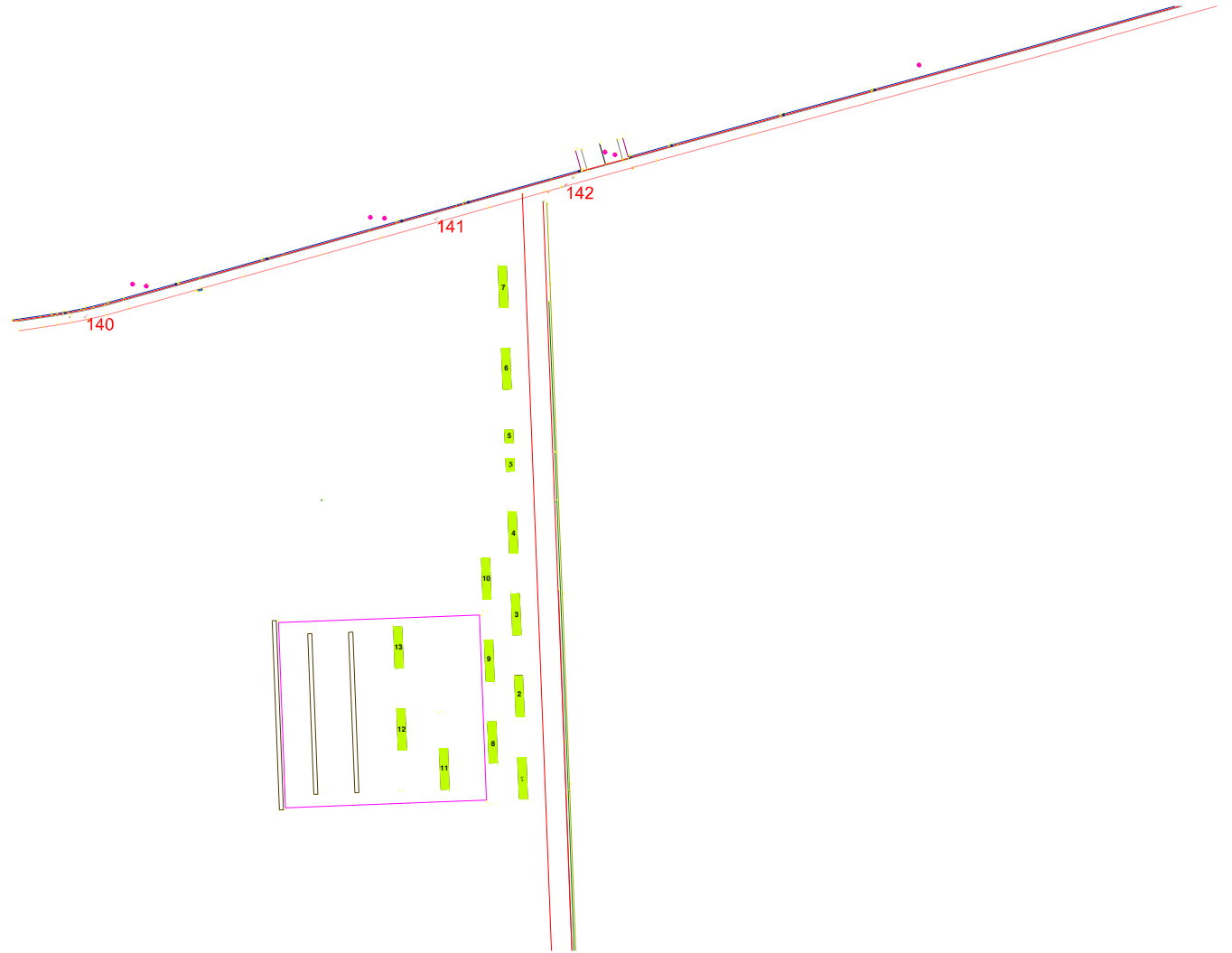
boornr	opbouw	code	beschrijving profiellagen
10	15 cm	A	teelaarde
	15 cm	B	roodbruin homogeen zand
	30 cm	C	wit homogeen zand
11	50 cm	A	teelaarde
	70 cm	-	donkerbruin/grijs gemengd zand - bosgrond
12	60 cm	A	teelaarde
	15 cm	B	roodbruin homogeen zand
	30 cm	C	geel/beige homogeen zand

Bijlage 4: plan met aanduiding proefsleuven

Bijlage 5: beschrijving proefsleuven terrein “De Polder” in Zandvliet

Sleuf 1

Op 50 centimeter situeert zich de ongestoorde C-horizont: geel zand met enkele natuurlijke, grijsbruine vlekken. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten gevonden.

Sleuf 2

Op 50 centimeter situeert zich de ongestoorde C-horizont: geel zand met enkele natuurlijke, grijsbruine vlekken. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten gevonden.

Sleuf 3

Op 50 centimeter situeert zich de ongestoorde C-horizont: geel zand met enkele natuurlijke, grijsbruine vlekken. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten gevonden.

Sleuf 4

Op 50 centimeter situeert zich de ongestoorde C-horizont: geel zand met enkele natuurlijke, grijsbruine vlekken. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten aanwezig. In de zuidwestelijke zone van de sleuf bevindt zich een stortlaag met veel recent puin.

Sleuf 5

In meest zuidelijke 3 meter van de sleuf bevindt zich een recent puinstort met zeer véél afval, metaal en puin. We zijn gestopt met graven en hebben alleen de meest noordelijke 3 meter van de sleuf uitgegraven. Hier bestond de bodem de eerst 40 centimeter uit teelaarde en vervolgens uit bruingeel zand. Op 80 centimeter diepte situeert zich de ongestoorde C-horizont: witgeel zand met oranjekleurige vlekken. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten gevonden.

Sleuf 6

Deze sleuf was over de gehele lengte en tot een diepte van 1 meter verstoord: recent puin in donkerbruine, humueze grond. Er zijn dan ook geen archeologische sporen en/of resten gevonden.

Sleuf 7

Over de meest zuidelijke 3 meter van de sleuf situeert de ongestoorde C-horizont zich op 80 centimeter, in de rest van de sleuf zit de ongestoorde C-horizont op 45 centimeter diepte. De C-horizont bestaat uit geel zand met natuurlijke vlekken.

Sleuf 8

Op 50 centimeter situeert zich de ongestoorde C-horizont: geel zand met veel kleine kiezeltjes in. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten gevonden.

Sleuf 9

Op 50 centimeter situeert zich de ongestoorde C-horizont: geel zand met veel kiezel (kleintjes maar ook grotere stenen) in. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten gevonden.

Sleuf 10

Op 35 centimeter situeert zich de ongestoorde C-horizont: bruin/lichtgeel zand. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten gevonden.

Sleuf 11

Op 55 centimeter situeert zich de ongestoorde C-horizont: witgeel zand met oranjekleurige vlekken. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten gevonden.

Sleuf 12

Tot op 1,3 meter bestaat deze sleuf uit humusrijke bosgrond. Er was zeer veel wateroverlast in deze sleuf.

Sleuf 13

Op 20 centimeter situeert zich de ongestoorde C-horizont: witgeel zand met oranje vlekken. Er zijn geen archeologische sporen en/of resten gevonden.